

El dia següent fou una mica més relaxat perquè vam visitar dos museus. Al matí, el Museu d'Història de Catalunya, un lloc molt interactiu per conèixer millor la història del Principat (des de la Prehistòria fins l'actualitat). La darrera aturada fou el Museu Nacional d'Art de Catalunya. És un museu que val molt la pena visitar per la gran quantitat de patrimoni que alberga i també per la manera clara en què tot està distribuït.

Amb el tancament del museu, vam posar punt final a una visita de quaranta-vuit hores per terres barcelonines. A l'aeroport i abans de pujar a l'avió, vam coincidir que havia merescut molt la pena el viatge, atès que havíem vist equipaments culturals molt importants, com l'IEC d'una manera molt especial. En resum, tots plegats vam gaudir d'una gran experiència.

Francesca GELABERT AMENGUAL

Homenatge a Xavier Carbó i Maymí (Cassà de la Selva 1893-1918), poeta, filòleg i etnògraf, en el centenari de la seva mort (Institut d'Estudis Catalans, 1 de març de 2018). — L'homenatge organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), emmarcat en els actes de l'Any Fabra, se celebrà el dia 1 de març de 2018 a la sala Prat de la Riba de l'IEC i comptà amb les intervencions de Joandomènec Ros, el seu president; Ester Franquesa, directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya; Martí Vallès, alcalde de Cassà de la Selva i Joan Naspleda, delegat episcopal per al Patrimoni Cultural del Bisbat de Girona; i els parlaments de Xavier Carbó Cañigüeral, nebot de l'homenatjat; Mariàngela Vilallonga, vicepresidenta de l'IEC; Joan Veny, membre de l'IEC, i Joaquim Nadal, historiador. Una gran part d'aquestes intervencions, ampliades, i d'altres, es poden llegir a la revista de Cassà de la Selva *Llumiguia*, núm. 783, maig de 2018.

L'obertura de l'acte anà a càrrec del president de l'IEC, Joandomènec Ros, que donà la benvinguda a tots els assistents. Seguidament, amb l'avinentesa que enguany se celebra l'Any Fabra, Joandomènec Ros volgué destacar el paper que tingueren els molts col·laboradors de Fabra en la construcció de la seva magna obra; des de membres de la Secció Filològica de l'IEC, a la qual ell va pertànyer, fins a tots els cooperadors escampats arreu del país. Tots col·laboraren, digué, en la transformació de la llengua catalana i l'habilitaren per a tots els usos i per a tots els àmbits. Entre aquests col·laboradors hi trobem Xavier Carbó i Maymí.

Tot seguit, prengué la paraula Martí Vallès, alcalde de Cassà de la Selva, que destacà l'orgull que representava per al poble poder adherir-se a l'homenatge a Xavier Carbó en el centenari de la seva mort. Agrafà l'honor que l'IEC ha atorgat al seu convilatà amb aquest acte i elogià la labor que, en la seva curta vida, féu l'homenatjat, en totes les seves facetes de poeta, filòleg, etnògraf i folklorista. Destacà, finalment, la petjada que Carbó deixà en el camp de la recuperació del patrimoni cultural, al poble, a les terres gironines i al país.

Joan Naspleda, que parlà en nom del bisbat de Girona, assenyalà la coincidència entre el doble impuls que animà tant l'acte d'homenatge a Carbó que s'estava celebrant, com el de l'any 1919, quan els condeixebles li publicaren, a títol pòstum, *Migjorn*, recull de la seva obra poètica: fou l'amistat i el reconeixement del seu treball. Després, Naspleda situà els oients en el context de l'època, quan Carbó es trobava en els darrers cursos de teologia. Era l'etapa antimodernista. Llavors, explicà, que l'Església catalana va promoure un model sacerdotal més apartat de l'acció social, més segregat i replegat en la pròpia espiritualitat. Per aquesta causa els que vivien la seva vocació sacerdotal, juntament amb un ànim d'estudi crític, adreçaren la seva atenció cap a àmbits allunyats del pensament teològic. I així observem que mentre la formació del Seminari recitava manuals, Carbó adreçava la seva inquietud cap a la poesia, cap a la recerca filològica o etnològica. Naspleda acabà dient: «De fet, aquest doble vessant de sacerdoci i poesia, ministeri pastoral i re-

cerca filològica; podem dir: fe i humanisme, no els hem de contemplar com una contradicció, sinó com una síntesi que va enriquir la seva personalitat.».

A continuació, la directora general de Política Lingüística, Ester Franquesa, expressà la il·lusió de participar en un dels actes de l'Any Fabra en què el protagonista que s'homenatjava no era el mestre, sinó un cassanenc, que va contribuir apassionadament «en la tasca d'endregar la llengua heretada» per habilitar-la com a eina disponible per a tots els usos. Assenyala la magnitud de la feina feta per Fabra i els seus col·laboradors en un temps en què no existien les facilitats comunicatives ni tecnològiques actuals. Continuà la seva intervenció posant de relleu la importància de conèixer i reconèixer tots els referents globals i locals que preservaren la llengua, i feu seva la cita de Ramon Comas que, referint-se al *Diccionari general de la llengua catalana*, digué: «aquest llibre és una casa i nosaltres els hereus». La Generalitat, va concloure Franquesa, té el deure noble de continuar transmetent el llegat de la llengua.

Després, Xavier Carbó Cañigual, nebot de l'homenatjat, començà recitant uns fragments del poema *A la vella ciutat* per fer vives, digué, les paraules del poeta. Prosseguí fent un esbós biogràfic de la vida del seu oncle des dels orígens a Cassà de la Selva, el seu "racó pairal", fins a la seva vida ciutadana a Girona, passant pel Seminari diocesà on, a través de l'estudi i del coneixement i fressant camins molt personals, se li obriren de bat a bat les portes al món i a la cultura en majúscules. Remarcà, també, la intensitat amb què el seu oncle va viure pel poc temps que li va ser donat. I, per argumentar-ho, acabà desgranant, a grans trets, la notable aportació filològica que féu en benefici de la llengua i del país.

Tot seguit, Mariàngela Vilallonga centrà la seva intervenció en l'estudi de la correspondència entre Xavier Carbó i Carles Riba, que iniciaren quan un i altre tenien 19 anys. La que s'ha conservat és la que Carbó va escriure a Riba, dipositada a l'Arxiu Nacional de Catalunya. S'hi troben divuit peces, tretze de les quals són postals. En aquestes cartes hi ha tot allò que s'anava gasant en unes persones joves que ja tenien uns criteris molt clars pel que fa a la poesia, a la literatura, a la filologia i al país. Des d'aquestes cartes, descobrim que Carbó dedicà part dels seus esforços i la seva destresa a traduir dos autors llatins: Sèneca, de qui traduí *Medea*, i l'*Art poètica* d'Horaci. Vilallonga reivindicà el bon fer del cassanenc que va adaptar al català els mateixos metres que els autors llatins havien utilitzat i assenyala alguns trets característics de les seves traduccions: «la fidelitat envers el text llatí, la riquesa de vocabulari, la fluïdesa de la seva composició mètrica, l'exactesa en la tria dels mots, la bona comprensió del text llatí i una bona translació a un català entenedor i planer.». Vilallonga va cloure, dient: «tot i la joventut de Carbó, la seva ploma va donar pàgines d'indubtable bellesa i mostres d'una sòlida cultura humanística. Com que va morir molt jove, només ens va poder donar un tast primerenc del que podia haver estat una obra molt extensa i profundament amarada de classicisme.».

A continuació parlà Joan Veny, que constatà, en primer lloc, l'infortuni que ha sofert la nostra literatura amb la pèrdua prematura de molts poetes catalans que havien donat mostres de gran solidesa en la seva producció, entre els quals Carbó. Tot seguit, manifestà que, per a ell, havia estat un plaer descobrir el poeta i el filòleg a través de la lectura i l'estudi de la obra *Migjorn*. Fins llavors, l'única referència que tenia de Carbó era el seu escrit sobre *Els pobles de la costa de Llevant que utilitzen els articles es i sa*. Després de fer esment de les seves facetes com a poeta, traductor i etnòleg, destacà algunes de les característiques més rellevants que, en el seu estudi lingüístic, havia trobat i que sintetitzà de forma magistral: «les mostres que m'han arribat de l'obra poètica de Carbó i que pertanyen als diversos components de la llengua, presenten un opulent material útil per als estudis de dialectologia i, sobretot, de la història de la llengua. Tots aquests aspectes són testimonis eloqüents de la seva qualitat creativa i, sobretot, del seu domini de la llengua, quan aquesta es trobava en formació i que ell enriqueix amb la variació dels mecanismes gramaticals, un coneixement profund i actualització del lèxic antic i renaixentista, una gran capacitat neològica sustentada

en el llatí, un cert nombre de candidats normatius i una assenyada acceptació de diatopismes septentrionals».

Joaquim Nadal, el darrer ponent, va explicar l'agradable descoberta que va suposar per a ell saber que Narcís Nadal Vilallonga, germà del seu avi patern, havia participat en el projecte apassionant, ambiciós i enorme de la fixació de la llengua, que es concretà en la magna obra del *Diccionari general de la llengua catalana*, sota la direcció de Pompeu Fabra. I remarcà que encara havia quedat més sorprès quan conegué que fou el seu familiar qui va posar en contacte Xavier Carbó amb l'IEC per tal que agafés el relleu en la tasca de recollida de materials que, per motius desconeguts, Nadal hagué d'abandonar. A l'hora de glossar la figura de Carbó, assenyala que tots havíem de ser molt conscients que es tractava d'un personatge d'una vida molt plena, però molt curta. Seguidament, des de la seva perspectiva d'historiador, Nadal subratllà que l'obra que, llavors, va emprendre l'IEC, sense donar-li aquest nom, era una autèntica estructura d'Estat i que ho feia amb un exèrcit de voluntaris escampats pel territori a fi d'arreglar totes les variants dialectals per ajudar a la fixació de la llengua del nostre país. Tanmateix, Nadal remarcà que, en aquesta empresa, Carbó no s'accontentà a respondre abastament els qüestionaris, sinó que va proposar altres col·laboradors de les comarques gironines per tal que la recerca fos més completa. Per acabar, Nadal es mostrà molt complagut d'haver estat convidat a participar en l'homenatge de Carbó, persona vinculada a un engranatge, com a baula d'una cadena més àmplia que trobà en aquesta casa, l'Institut d'Estudis Catalans, la força motriu d'un procés de recollida de dades per dur a bon terme una obra tan meritòria.

Joana CAMPISTOL TRIADÚ

Seminari sobre l'*Atlante Linguistico Mediterraneo (ALM)* a la Fondazione Cini (Venècia, 1-2 de març de 2018). — Com a continuació de les trobades científiques de Palerm (30 de gener a 1 de febrer de 2017) i Murter (Croàcia, 29 de setembre a 1 d'octubre de 2018), els dies 1 i 2 de març de 2018 se celebrà a la seu de la Fondazione Cini (Isola di San Giorgio Maggiore, Venècia) un seminari sobre l'estat actual i les perspectives de represa de l'*Atlante Linguistico Mediterraneo* sota la direcció dels professors Giovanni Ruffino (Centro di Studi Filologici e Linguistici Siciliani), Franco Crevatin (Universitat de Triest) i Tullio Telmon (Universitat de Torí) i amb la supervisió dels amfitrions de la trobada, Pasquale Gagliardi i Andrea Barbon, representants d'aquesta benemèrita fundació en què es custodien els valuosos materials de l'atles. Hi participaren una trentena d'investigadors, entre els quals Jaume Corbera (Universitat de les Illes Balears) i José Enrique Gargallo (Universitat de Barcelona, IEC) com a responsables de l'àrea lingüística catalana. Entre les qüestions que s'hi van debatre, cal destacar la proposta paral·lela de represa del *Bollettino per l'Atlante Linguistico Mediterraneo (BALM)*.

José Enrique GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

«La Spagna plurale IV. Dialoghi interculturali: La traduzione nella Spagna plurale» (Universitat de Bolonya, 7 de març de 2018). — El 7 de març de 2018 va tenir lloc a la Universitat de Bolonya el IV congrés «La Spagna plurale». Aquesta edició va centrar-se en la traducció i, més concretament, en les relacions traductològiques entre l'italià i les diferents llengües de la Península Ibèrica que tenen presència a la degana de les universitats europees.